

РАДЯТЬСЯ БУРЯКОВОДИ І ЦУКРОВИРОБНИКИ УКРАЇНИ

ПРИСЯЖНИК О.І.,

канд. с.-г. н.,

зав. лаб. математ. моделювання
та інформаційних технологій
ІЦБ

Міністерство аграрної політики України разом з Національною асоціацією цукровиків України, Всеукраїнським союзом сільськогосподарських підприємств та Інститутом цукрових буряків УААН 29 травня 2009 року провело нараду з питання «Про підвищення ефективності вирощування цукрових буряків в умовах 2009 року». У ній взяли участь відповідальні працівники Мінагрополітики України, Інституту цукрових буряків УААН, Українського науково-дослідного інституту цукрової промисловості, Інституту коренеплідних культур УААН, керівники і спеціалісти сільськогосподарських підприємств бурякоцукрової галузі, спеціалісти НАЦУ «Укрцукор», Всеукраїнського союзу сільгоспдприємств – всього понад 100 чоловік.

Відкриваючи нараду, заступник Міністра аграрної політики України **І. М. Демчак** відзначив, що за останні 5-6 років галузь почала «ставати на ноги», але цього року ситуація на бурякових плантаціях і ринку цукру досить непростя.

Сівбу цукрових буряків господарства почали ще в першій декаді квітня. Закінчили наприкінці травня. Довготривале очікування сходів (через 20-35 днів), спричинені специфічними погодними умовами весни 2009 р., що характеризуються повітряною посухою й низькими температурами повітря на поверхні ґрунту вночі (-7° - 11°C), призвели до істотного пошкодження сходів посівів ряду сільгоспкультур, у т.ч. й цукрових буряків. І хоча майже на третині площ рослини цукрових буряків знаходяться в задовільному стані, але підстав для самозаспокоєння немає.

У буряківництві, щоб доглянути й повністю переробити посіяні цукрові буряки, а також зберегти стабільні ціни на цукор і забезпечити потреби країни в цукрі (квота «А» – 1984 тис.т) необхідно мати площу цукрових буряків щонайменше 450 тис.га. Очікувалось, що в нинішньому році буряки буде посіяно на 400 тисячах гектарів, а фактично вони зайняли усього 333,1 тис. гектарів, що значно менше, ніж торік.

Кажуть, за умови професійного підходу буряківництво може стати локомотивом для розвитку ряду суміжних

галузей сільського господарства та вітчизняного машинобудування. Між тим, галузь сама ледь зводить кінці з кінцями.

Аналізуючи ситуацію, промовці називали причини поглиблення кризи, в якій опинилася галузь. Вказувалося й на те, що скоротилися посівні площі цукрових буряків не тільки під впливом несприятливих погодних умов, а й через невизначеність із дотацією, слабкою державною підтримкою. Відтак, валовий збір цукрових буряків в Україні, виробництво цукру з національної сировини у сезоні 2009 року очікується нижче показників минулого року. При практично нульових перехідних запасах білого цукру його дефіцит у 2009-2010 рр. може скласти 600,0 - 650,0 тисяч тонн.

Пошуком шляхів підвищення ефективності галузі переймалися практично всі доповідачі та виступаючі.

Директор Департаменту ринків рослинництва Міністерства аграрної політики України О.А. Демидов всебічно проаналізував стан підготовки та проведення весняно-польових робіт у 2009 році.

Перший заступник голови правління НАЦУ «Укрцукор» П.Г. Борисюк охарактеризував стан та можливості переробки цукрових буряків на цукрозаводах України з високими технологічними показниками.

Перший заступник директора Інституту цукрових буряків УААН, д.с.г.н., член-кореспондент УААН О.О. Іващенко ґрунтовно зупинився на питаннях, пов'язаних із мобілізацією резервів підвищення ефективності сучасного буряківництва.

Тема виступу завідуючого лабораторією діагностики та оптимізації живлення цукрових буряків Інституту цукрових буряків О.В. Ступенка - «Система удобрення цукрових буряків в інтенсивних технологіях».

Завідуючий лабораторією захисту цукрових буряків від шкідників та хвороб Інституту цукрових буряків, д.с.г.н., В.Т. Саблук всебічно й аргументовано висвітлив проблему захисту цукрових буряків від хвороб і шкідників у 2009 році.

Завідуючий лабораторією економіки Інституту цукрових буряків, к.е.н. В.С. Бондар зупинився на питаннях комплексного забезпечення в сучасних умовах економічної ефективності виробництва цукрових буряків.

У дебатах взяли участь й інші учасники наради, які мали можливість дискутувати з промовцями або задавати їм запитання прямо з місць.

Але чи на всі запитання, що хвилюють працівників бурякоцукрової галузі, вони одержали відповіді? Мабуть, ні. Точніше, далеко не на всі. Проблема забезпечення стабільності на ринку цукру та захисту інтересів вітчизняних виробників цукру і цукрових буряків, зокрема, забезпечення в 2009 році виробництва цукру в обсягах, необхідних для задоволення внутрішнього попиту, щоб не допустити росту оптово-відпускних цін на цукор вище рівня індексу споживчих цін за попередній місяць, залишається відкритою. Назріла необхідність – і з цим погодилися практично всі присутні - глибоше розглянути бурякоцукровий комплекс із позицій виробництва буряків та їх переробки, проблеми попиту та пропозиції цукру, удосконалення законодавства, що регулює правовідносини на ринку цукру.

Заходи з ефективного розвитку галузі буряківництва та рекомендації з технології догляду за посівами цукрових буряків в умовах 2009 року, які ухвалено за підсумками наради, розміщені на веб-сайті Інституту цукрових буряків УААН (<http://www.sugarbeet.gov.ua>). Основні їх тези пропонуємо читачам журналу.

Ефективна дія захисно-стимулюючих речовин, якими було оброблене насіння цукрових буряків, закінчилася. Тому на посівах необхідно організувати постійне спостереження за станом посівів і заселеність їх шкідниками. Для гарантії збереження сходів цукрових буряків на посівах за потреби доцільно провести обробку країв полів по периметру інсектицидами.

Зокрема, проти жуків звичайного бурякового довгоносика, бурякової попелиці, мінуючої мухи, совок - ефективними є обприскування посівів такими фосфорорганічними інсектицидами, як базудин 60% (1,5-2,0 л/га), БІ-58 новий (0,5-1,0 л/га) та препаратами піретроїдної групи: децис 2,5% (0,05-0,1 л/га), карате 50%, к.е. (0,125-0,150 л/га), комбінованим інсектицидом нурел Д 55%, к.е. (0,8 л/га) та іншими препаратами. Після випадання дощів на посівах з'являються масові сходи бур'янів. Посіви цукрових буряків необхідно захистити дією посходових гербіцидів. Перший обробіток посівів цукрових буряків проводять у фазі сім'ядоль рослин культури і бур'янів однією з композицій гербіцидів:

Бетанал експерт + Пілот (0,75 + 1,0 л/га);

Біцепс Гарант + Пілот (0,75 + 1,0 л/га);

● ПРОБЛЕМИ АПК ●

Бетанал експерт + Пірамін Турбо (0,75 + 2,0 л/га).

За умов теплої погоди (температура повітря +16°C і вище:

Бетанал експерт + Карібу + Тренд-90 (0,75 + 0,03 + 0,2 л/га);

Біцепс Гарант + Карібу + Тренд-90 (0,75+0,03+0,2 л/га).

За появи нової хвилі сходів бур'янів (орієнтовно через 6-10 днів) обприскування повторюють, застосовуючи таку ж саму композицію. Якщо з'являється нова хвиля бур'янів (через 10-14 днів після другого обприскування), запропоновану вище композицію застосовують втретє. Проти однорічних і багаторічних злакових бур'янів у фазі 3-6 листків проводять обприскування одним із грамініцидів – центуріон 0,3-0,5 л/га, тарга супер 1,0-1,5 л/га, пантера 1,0-2,0 л/га і інші. Наземне обприскування здійснюють у суху погоду зі швидкістю вітру до 5 м/сек., при температурі повітря не вище +24°C. В спекотливу погоду обробіток посівів доцільно проводити після 17 години та вночі. Найбільш прогресивним і економічно вигідним способом формування густоти рослин за умов ефективного захисту сходів є сівба на кінцеву густоту, тобто висів такої кількості насіння, яка б забезпечила отримання 5-6 рослин культури на 1 м рядка. Науковими дослідженнями встановлено, що максимальний урожай коренеплодів з високими технологічними якість цукросировини може бути забезпечений за оптимальної кількості рослин на 1 га в період збирання:

- у зоні достатнього зволоження – 100-110 тис. шт.;

- у зоні нестійкого зволоження – 95-100 тис. шт.;

- у зоні недостатнього зволоження – 90-95 тис. шт.

Щоб досягти найвищої врожайності і якості коренеплодів цукрових буряків мінеральні добрива необхідно вносити в ґрунт науково обґрунтованими нормами з оптимальним співвідношенням поживних речовин. У зв'язку з тим, що під цукрові буряки у більшості господарств мінеральні добрива недовнесені у ґрунт, доцільно здійснити підживлення посівів.

У зоні достатнього зволоження проводять два підживлення: перше – N30-40P20-30K30-40, друге – N40-50P30-40K40-50. У разі внесення під глибоку оранку незначної кількості добрив перше підживлення N50-60P30-45K40-60 кг/га, друге – N40-50P40-50K30-40.

У зоні нестійкого зволоження доцільно провести раннє підживлення N30-40P25-30K30-40. Якщо з осені внесена незначна кількість туків, то доцільно за наявності вологи у ґрунті, провести друге підживлення N30-40P40-50K50-60.

У зоні недостатнього зволоження в разі недонесення добрив з осені за наявності вологи у ґрунті необхідно провести раннє підживлення N40-50P30-40K40-50.

Кореневі підживлення необхідно провести до кінця червня.

На відміну від кореневого підживлення позакореневе внесення добрив можна з високою ефективністю застосувати в усіх зонах бурякосіяння, особливо це актуально для зони недостатнього зволоження. Для позакореневого підживлення застосовують 25-30 кг/га карбаміду окремо чи у поєднанні з хлористим калієм – 20-25 кг/га., а також мікродобрива (кристалон, нутрівант, розасоль, еколіст та інші). У позакореневому підживленні для підвищення продуктивності рослин цукрових буряків можна рекомендувати внесення мікродобрив одночасно з мікроеlementами:

- карбамід 20-25 кг/га + кристалон 2 кг/га;

- карбамід 20 кг/га + хлористий калій 20 кг/га + кристалон 2 кг/га;

- карбамід 20 кг/га + кристалон 2 кг/га + бор 0,5-0,6 кг/га.

Рослини цукрових буряків уражаються багатьма хворобами, найбільш поширеними і небезпечними, серед яких є церкоспороз, борошніста роса, вірусні хвороби, гнилі коренеплодів під час вегетації та інші.

Найбільш небезпечна хвороба цукрових буряків - церкоспороз, ознаки якого проявляються у другій половині вегетації рослин. Прогресуючи, хвороба може знищити листовий апарат і завдати значних втрат урожайності і цукристості коренеплодів.

Для запобігання масового ураження цукрових буряків церкоспорозом необхідно проводити у період з 20 до 25 червня профілактичний обробіток посівів проти церкоспорозу. Друге обприскування посівів - через 15-20 днів.

Профілактичні обробки доцільно проводити фунгіцидом імпакт 25% (0,5 л/га). Під час другої обробки посівів необхідно застосовувати фунгіцид Альто Супер 330, к.е. (0,5 л/га), Альто 400, к.е. (0,2 л/га) і інші.

Для проведення позакореневого підживлення з метою економії витрат можна до цього розчину додавати фунгіциди (Альто Супер, Альто, Рекс Дуо і інші).

Застосування високоефективних технологічних процесів, які поєднують новітні досягнення селекції, насінництва, агротехніки, хімізації та механізації виробництва цукрових буряків, забезпечує підвищення продуктивності коренеплодів, покращення їх якості, зменшення витрат на вирощуванні цукрових буряків.

● АГРОІНФОРМАЦІЯ ●

МІЖНАРОДНИЙ ФОРУМ ЦУКРОВИКІВ У КУРСЬКУ

Представницька Міжнародна науково-практична конференція «Іновації в технології цукру як основа зниження ресурсозатраг у виробництві» відбулася в Курську (Росія, 3-4 червня 2009 р.). З цікавими, змістовними доповідями й науковими повідомленнями виступили голова Правління Союзу цукровиробників Росії. А.Б. Бодін, директор Російського НДІ цукрової промисловості, к.т.н. М. І. Єгорова, гол. технолог асоціації «Бурякоцукор» Республіки Казахстан Н.Ф. Рибалко, провідний спеціаліст фірми «Август» к.с.г.н. М.О. Таратонов, менеджер 000 «Сингента» РІАС О.Л. Олюнін, гендиректор фірми ТМА В.М. Кухар та інші - всього понад 70 учених, представників влади, бізнес-структур і фахівців-практиків з Росії, Білорусі, Казахстану та України.

Потужно заявили про себе представники української бурякоцукрової школи. Теми виступів: першого заступника голови правління НАЦУ «Укрцукор» М.Ф.Калініченка - «Стан бурякоцукрового комплексу України в 2008 р. і пріоритети розвитку в короткотерміновій перспективі», директора Інституту цукрових буряків УААН, д.с.г.н. М.В. Роїка - «Управління якістю сировини при виробництві цукрових буряків», зав. відділом сировини, контролю і обліку виробництва Українського НДІ цукрової промисловості, д.т.н. Л.І. Чернявської – «Вдосконалення методів оцінки технологічних якостей цукрових буряків», доцента кафедри прикладної гідроауромеханіки Сумського держуніверситету, к.с.г.н. О.І. Котенка – «Економічний підбір насосного обладнання до умов цукрового заводу», голови ради директорів ТОВ Інженерний інноваційний центр «Продтєхт» О.О. Сороки – «Композиційні хімеагенти в енергозберігаючих технологіях», зам. директора по науці 000 «Лабораторні технології», к.т.н. Г.С. Миронової – «Флокулянт «ЛТ ФЛОК» для цукрового виробництва». Як правило, виступи й повідомлення українських колег учасники конференції зустрічали не тільки доброзичливо, а й із великим зацікавленням. Наприклад, згідно з регламентом кожному виступаючому відводилося 20 хвилин, а Миколу Володимировича Роїка «не відпустили» з трибуни майже два регламентних періоди.

Інф. журналу «Цукрові буряки»